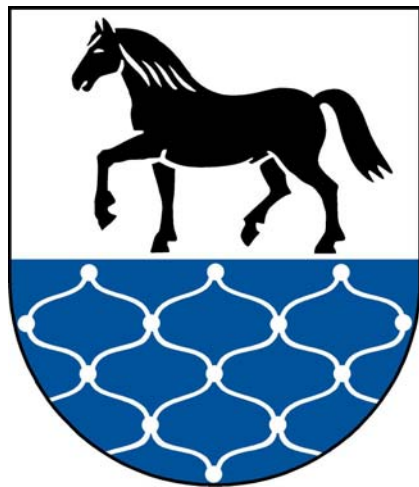

ÖVERGRIPANDE PLAN FÖR TOBAKSARBETE

Nordanstigs Kommun

Nordanstigs kommun har valt att fokusera på tre av målen för folkhälsan i sitt folkhälsoarbete.

Mål 9 Ökad fysisk aktivitet.

Mål 10 Goda matvanor och säkra livsmedel.

Mål 11 Minskat bruk av tobak och alkohol, ett samhälle fritt från narkotika och dopning samt minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

Kommunfullmäktige i Nordanstigs kommun har antagit strategiskt program för ett tobaksfritt Hälsingland, delmålet är att ta fram en övergripande plan för en tobaksfri kommun som skall ligga till grund för befintliga verksamheters egna handlingsplaner.

Inledning:

Den övergripande planen för tobaksarbetet omfattar åtgärder och insatser på såväl ett individuellt som ett samhälleligt plan och skapar möjligheter till tobaksfrihet.

Planen för övergripande tobaksarbete är utarbetad i samverkan mellan

- Styrgruppen för folkhälsoarbetet.
- Företrädare för kommunala förvaltningen.
- Politiker.
- Övriga aktörer inom Nordanstigs kommun samt Primärvården Hälsingland och Samhällsmedicin Gävleborg som även har bidragit med kunskapsstöd.

Vad ”alla” vet

Tobakens skadeverkningar är sedan länge kända och frågan finns redan på den politiska dagordningen. Specifika normer för tobaksområdet genom lagar och regleringar har successivt skapats under de senaste 25 åren. Bland annat genom förbud mot försäljning av tobaksprodukter till minderåriga, reklamförbud för tobaksprodukter, förbud mot rökning i offentliga lokaler, på serveringsställen samt på arbetsplatser.

Strategiskt program för en tobaksfri kommun

Antaget i Kommunfullmäktige 2005-05-02, § 24

*Nordanstig i rörelse
mot ett Rikare liv*

Vision

Att så långt som möjligt skapa en tobaksfri Kommun.

Övergripande Mål

Minska nyrekrytering och bruk av tobak/snus.
Skapa förutsättningar för stödjande miljöer
som underlättar och uppmuntrar individer till tobaksfrihet.

Delmål

Ta fram en övergripande plan för en tobaksfri kommun och integrera det i befintliga verksamheter.

Målgrupp

Alla kommuninvånare men med särskild inriktning på barn och ungdom.

Mål och styrdokument

Världen

Världshälsoorganisationen, WHO (1999), har antagit delmål för att minska skadeverkningar från beroendeframkallande substanser som tex. tobak. Man anger att andelen rökfria skall var minst 80% bland de som är över 18 år och nära 100% bland de som är under 18 år.

Sverige - Världen

Även om Sverige är det första land i världen som nått WHO:S mål med mindre än 20% rökare i befolkningen får inte detta skymma det faktum att många utmaningar återstår.

Sverige är det enda land i världen där fler kvinnor än män röker. År 1999 rökte 19 % av kvinnorna och 18 % procent av männen. Det finns dessutom en tydlig skillnad i förekomsten av dagligrökning mellan olika socialekonomiska grupper som ytterligare förstärker den ojämlika hälsan.(EPC Epidemiologiskt Centrum, Socialstyrelsen).

Sveriges riksdag

1 april, 2003 biföll riksdagen regeringens proposition Mål för folkhälsan. Dessa består av 11 målområden och omfattar de bestämningsfaktorer som har störst betydelse för den svenska folkhälsan.

Allt har ett samband

Allt talar för att de ungdomar som **inte** börjar röka före 19 års ålder även kommer att avstå i framtiden. Rökning är många gånger inkörsporten till andra droger. Det föreligger ett mycket starkt samband mellan ungas tobaksrökning, alkoholdrickande och narkotikamissbruk. När användandet av cigaretter går ner i åldrarna går även alkoholdrickandet och narkotikamissbruket ner i åldrarna.

Strategier

Att skapa stödande miljöer som ger förutsättningar för en tobaksfri uppväxtmiljö för de unga innebär till exempel inte bara att ta ställning till en ordningsfråga i skolan, eller var personalen inom barnomsorgen skall få röka eller inte.

Nedanstående modell, som tagits fram av Samhällsmedicin Gävleborg pekar på flera relevanta sammanhang.

Tobaksarbetet kräver en bredare ansats, där alla tillgängliga medel med utgångspunkt från flera aktörer används på ett samordnat sätt.

Modell för folkhälsoarbete

	Hem	Vård	Omsorg	Skola	Arbete	Fritid
Barn	Föräldrar	BVC, Primärvård Sjukhusvård Folktandvård	Barnomsorg Miljö-hälsoskydd Individ och Familjeomsorg	Skolledning Skolhälsovård		Idrottsförening Frivillig Org Företag
Ungdom	Föräldrar	Ungdomsmott Primärvård Sjukhusvård Folktandvård	Miljö-hälsoskydd Individ och Familjeomsorg	Skolledning Skolhälsovård	PRAO Arbetsgivare	Idrottsförening Frivillig Org Företag
Vuxen	Partner Barn	MVC, Primärvård Sjukhusvård Folktandvård	Miljö-hälsoskydd Individ och Familjeomsorg	Skolledning	Offentlig Arbetsgivare	Idrottsförening Frivillig Org Företag
Äldre	Partner	Primärvård Sjukhusvård Folktandvård	Miljö-hälsoskydd Äldreomsorg			Frivillig Org Företag

NORDANSTIGS
KOMMUN

Stödande Miljöer: Barn- och ungdom 0-19 år

Förskola och skola

Utmaning: Skapa och bibehålla förutsättningar för en tobaksfri uppväxtmiljö.

- Att långsiktigt och kontinuerligt arbeta med att skapa handlings- och aktivitetsplaner för ett aktivt ANT-arbete, (=Alkohol, Narkotika och Tobaksarbete) med delaktighet av barn, ungdom och föräldrar.
- Att arbeta med aktuella värdegrundsmaterial både för föräldrar, personal och elever.

Resurser/Verktyg:

- Tydliga prioriteringar från skolledning med policy och handlingsplaner för personalens egna tobaksvanor.
- Utnyttja aktuellt material i ANT-frågor och integrera tobakskunskap i den ordinarie undervisningen.
- Utnyttja det kunskaps- och metodstöd som finns både internt och externt,
 - Internt- t ex. skolans hälso- och miljöskyddsarbete.
 - Externt- t ex. Samhällsmedicin Gävleborg.
- Samverkan med föreningar, näringsliv och viktiga vuxna i barns närhet.

Föreningslivet

Utmaning: Skapa och bibehålla förutsättningar för en tobaksfri uppväxtmiljö.

- Att långsiktigt och kontinuerligt arbeta med att skapa handlings- och aktivitetsplaner för ett aktivt ANT-arbete med delaktighet av barn, ungdom och föräldrar.
- Att arbeta med aktuella värdegrundsmaterial både för föräldrar, ledare och elever.

Resurser/Verktyg:

- Tydlig prioritering från föreningens styrelse som antagit och aktivt arbetar med en policy och handlingsplan för tobaksarbetet.
- Utnyttja aktuellt material i ANT-frågor och integrera tobakskunskap i den ordinarie verksamheten, t ex ledarutbildningar och lägerverksamhet.
- Utnyttja det kunskaps- och metodstöd som finns både internt och externt,
 - Internt- t ex. ledare, föräldrar och vuxna i barns närhet.
 - Externt- t ex. Svenska kyrkan, Studieförbund, Hälsinglands idrottsförbund och Svenska Studie och Utbildningsorganisationen(SISU Idrottsutbildarna).

Stödjande Miljöer: Vuxen ålder 20-64 år

Arbetsplatser

Utmaningar: Arbetet ger förutsättningar för tobaksfrihet, genom

- Arbetsgivaren ska verka för att skapa och bibehålla en tobaksfri arbetsmiljö, så att ingen mot sin vilja utsätts för passiv rökning.
- Revidera och se över befintliga handlingsplaner.
- Erbjuda rök-/snusslutarstöd

Resurser/Verktyg:

- Tydlig prioritering från arbetsgivaren med policy och handlingsplaner för personalens egna tobaksvanor.
- Arbetsgivaren tillhandahåller rökavvänjningsprogram och nikotinersättningsmedel för sina anställda.
- Utnyttja det kunskaps- och metodstöd som ges av olika aktörer tex. Företagshälsovård, Apotek, Primärvård och ”Sluta röka linjen”

Stödjande Miljöer: Äldre > 65 år

Utmaningar: Sammanhanget vård har ett sådant innehåll och är så utformat att det ger förutsättningar för tobaksfrihet.

- Ingen vårdtagare utsätts för besvärande lukt av tobak vid kontakter med hälso- och sjukvården eller tandvården.

Resurser/Verktyg:

- Tydlig prioritering från vårdgivare, kommun, landsting och pensionärsorganisationer.
- Kunskapsbaserade metoder både för att påverka de vårdsökandes rökvanor t ex, Apotek, Primärvård och ”Sluta röka linjen”.

Den övergripande Planen för Tobaksarbete

utgår från där människor i olika stadier av livsrytmen samlas, kan nås och påverkas till hälsosamma val. Fokus flyttas från att identifiera riskbeteenden och förebygga sjukdom hos enskilda individer till att skapa hälsofrämjande möjligheter för alla.

Utmaningar – Kommunen

Aktörer	Detta görs	Utmaning
Omsorg och Arbetsmarknad Utbildning och kulturförvaltningen		Kommunens verksamheter skapar och erbjuder tobaksfria stödjande miljöer för sina invånare.
Konsumentvägledning		Tobaksfrågan ska t ex diskuteras i samband med ekonomisk rådgivning.
Nordanstigs Bostäder		Erbjuda rökfria bostäder vid nybyggnationer och ombyggnad.
Teknik - miljö	Rökfritt i Kommunens verksamheter	Riktlinjer för tillsyn och registerunderhåll. Rökfritt vid entréer och reservutgångar i anslutning till kommunens lokaler.

Utmaningar – Landstinget

Aktörer	Detta görs	Utmaning
Politiker i landstinget	Rökfria sjukhus i Gävleborg	Prioritera tobaksfrågan.
Primärvården Hälsingland	Tobaksavvänjning	Fråga konsekvent och dokumentera om tobaksbruk vid alla patientkontakter.
SMG Samhällsmedicin Gävleborg	Drogvaneundersökningar. Epidemiologisk bevakning ex genom kunskaps- och metodstöd	Utöka kunskaps- och metodstödet. Erbjuda process stöd.

Utmaningar – Äldre > 65 år

Aktörer	Detta görs	Utmaning
Äldreomsorg		Vårdtagare och personal skall inte behöva utsättas för passiv rök. Aktivt erbjuda rök-/snuslutarstöd.

Utmaningar – Barn – Ungdom 0 - 19 år

Aktörer	Detta görs	Utmaning
Vuxna i barns närhet	Värdegrundsfrågor	Rökfri hemmiljö. Ökad dialog mellan hem - förskola - skola –fritid.
MVC – BVC	Program för föräldrar	Arbeta med båda föräldrarnas rök/snusvanor samt journalföra.
Förskola – skola IV - Gymnasieskola	Tobak tas upp i många sammanhang, planerat och spontant	Strukturerad handlingsplan år för år, som är känd av samtliga elever, personal och föräldrar. Kontinuerligt arbete med livskunskapsfrågor i elevarbetet.
Skolan som arbetsplats	Krav på tobaksfritt för elever och personal inom skolans område	Helt rökfritt för alla kategorier.
Skolhälsovård	Elevprofiler – individuella hälsosamtal	Uppföljning av hälsosamtal.
Barn- och ungdomsverksamhet. Föreningar	Samtal om tobak Samarbete med hemmet	Upprätta ANT-handlingsplaner. Påverka till ett rök-/ snusfritt liv. Delaktighet i processen för framtagande av skolan och fritidens tobaksfria stödjande miljöer.

Utmaningar – Vuxen ålder 20 - 64 år

Aktörer	Detta görs	Utmaning
Arbetsplatser		Helt rökfria lokaler och rökfritt vid entréer och reservutgångar.
Socialförvaltningen		Tobaksfrågan skall diskuteras vid rådgivning och vård.
Företagshälsovård	Erbjuda program för rök-/snuslutarstöd	Utökat rök-/snuslutarstöd

Indikatorer

Effekten på förändringar av tobaksbruket i en befolkning är oftast resultat av olika faktorer påverkan. Mätningar måste spänna över en längre tidsperiod för att kunna användas som resultatindikatorer.

Indikatorer skall ses som ett försök att strukturera den information som är av betydelse för att bedöma utvecklingen av tobaksbruket.

De indikatorer som anges finns tillgängliga i offentliga dataregister.

Tobaksbruk.

- Rökning under graviditet. MVC – Socialstyrelsen. www.sos.se
- Föräldrars rökvanor. BVC- Socialstyrelsen. www.sos.se
- Andel elever i år 9 som röker regelbundet. CAN- Centraförbundet för alkohol och narkotika upplysning. www.can.se
- Andel elever i år 9 som aldrig rökt. CAN. www.fhi.se
- Andel vuxna (19-64) som dagligröker. www.lg/se/smg
- Andelen äldre (65-79) som dagligröker.

Tillsyn.

- Antal registrerade tobaksförsäljare.
- Antal tillsynstillfällen.
- Antal stickprovskontroller vad beträffar efterlevnad av 18 års gränsen.

Information/Utbildning.

- Antal information/utbildningsinsatser till restaurangansvarig och försäljningsställen.
- Antal information/utbildningsinsatser till exempelvis: politiker, fackföreningar, allmänhet, verksamhetsansvariga.

Policyprogram.

- Finns övergripande verksamhetsplan för tobaksarbete.
- Andel skolenheter som har handlingsprogram.
- Andel föreningar som har handlingsprogram.
- Andelen handlingsprogram som tagits fram i samverkan med elever, personal, föräldrar.
- Sprids policyprogrammen för kännedom till alla berörda. Muntligt. Skriftligt. Anslås.
- Andelen kontroll och rapportering av handlingsprogram.

Policyprogram.

- Erbjuds kommunens anställda rök-/snusslutarstöd ?
- Erbjuds elever rök-/snusslutarstöd ?

Passiv rök.

- Är området framför entréer och reservutgångar en rökfri Zon.
- Om speciellt anvisade rökplatser är belägna tillräckligt långt från friskluftsintag, entréer och reservutgångar. Finns friskluftsventilation.
- Andelen rökfria bostadsområden.